

Handwritten text in cursive script, possibly reading "Handwritten".

A small red handwritten mark or symbol.

Handwritten text in cursive script, possibly reading "Handwritten", with a large blue 'S' and a large red 'O' at the end, and a red underline.

Աստուծոյ
Հարստեցողութիւն

Օրհնութիւն,
Տոբութիւն

Կ
Ժ ծառք

Հոգեւոր-գիւղարկ

Եկեա՛ք ձեր տան հոգեւորական

Երևան
2023

ՀՏԴ 821.19–93 Հարությունյան
ԳՄԴ 84(5Հ)–45
Հ 422

Հարությունյան Սաղաթել
Հ 422 Ծիպիլին, Տիմբական և ծիծաղը: Հեքիաթ–վիպակ / Ս. Հարությունյան.– Եր.:
Newmag, 2023.– 172 էջ:

Հեքիաթ–վիպակ երկու չար, բայց չարությունը կորցրած ծեր կախարդների՝ Ծիպիլիի ու Տիմբակայի մասին: Նրանք կորցնում են չարություն անելու ուժը, չեն հանձնվում ու որոշում են վնասել երեք ընկերների ու ապացուցել՝ դեռ չար կախարդներ են: Բայց դա չի հաջողվում: Երեխաները փրկվում են, վիուկներն էլ դառնում են Ամանորին նվերներ բաժանող բարի կախարդներ: Գիրքը սկսվում և ավարտվում է զարմանահրաշ արկածներով:

Գիմ. նախատեսված է 9–12 տարեկան երեխաների համար:

ՀՏԴ 821.19–93 Հարությունյան
ԳՄԴ 84(5Հ)–45

Գրքի գլխավոր գործընկեր՝
ՎՏԲ-Հայաստան Բանկ
vtb.am

VTB

ISBN 978–9939–967–09–7
Սաղաթել Հարությունյան «Ծիպիլին, Տիմբական և ծիծաղը»
© 2023, «Նյու Մեգ» ՍՊԸ

Այս գրքի հրատարակության իրավունքները
պատկանում են «Նյու Մեգ» ՍՊԸ–ին:
Իրավունքները ձեռք են բերվել հեղինակի
իրավահաջորդների հետ կնքած պայմանագրով:

«Երագ» մատենաշարի
գործընկեր

YEERAZ
PROJECTS

Բովանդակություն

Գլուխ առաջին	Մանուշի, Հասմիկի և Տարոնի մասին	7
	Ա. Լորենու տակ	7
	Բ. Շարժվող թփեր	13
	Գ. Հեքիաթն սկսվում է	19
Գլուխ երկրորդ	Ծիպիլի Պինդո և Տիմբակա	30
	Ա. Չորացած կաղնու բացատում	30
	Բ. Գրենլանդիա, Ջեսեփի ծովափ	31
	Գ. Եվ նորից չորացած կաղնու բացատում	39
Գլուխ երրորդ	Թզուկի արահետով	52
	Ա. Անտառի թավուտում	52
	Բ. Երեսուն տարի առաջ	55
	Գ. Հանդիպում	72
Գլուխ չորրորդ	Խեղճուկրակ արջը	86
	Ա. Փշերի մեջ	86
	Բ. Նոր ցախավել	94
	Գ. Կաղամախու կատարին	102
Գլուխ հինգերորդ	Կիրճում	112
	Ա. Անդունդի վրա	112
	Բ. Փրկարար թզուկը	118
Գլուխ վեցերորդ	Ծիծաղը	125
	Ա. Հարազատ բացատը	125
	Բ. Մանուշն ու մարդակերը	134
Գլուխ յոթերորդ	Վերադարձ	154
	Ա. Բարի կախարդները	154

Գլխի առաջին

Անտառի,
Հասմիկի և
Տարոնի
Երես

Ա. Լորենու տակ

Անտառի փեշին մոտիկ՝ գյուղից դուրս, երեք տնակ կա: Երեքն էլ գեղեցիկ, կարմիր կղմինդրե կտուրներով, փայտե նախշուն պատշգամբներով, իրար շատ նման, որ կարծես թե երեքն էլ մի մարդ է կառուցել:

Դրանցից մեկը՝ այն, որ անտառին ավելի է մոտիկ, Մանուշենց տունն է: Մնացած երկուսում ապրում են Հասմիկն ու Տարոնը: Երեքի հայրիկներն էլ աշխատում են սղոցարանում: Իսկ սղոցարանը հեռու է՝ գրեթե անտառի մյուս կողմում, դրա համար էլ նրանք շատ ուշ-ուշ են տուն գալիս, միայն կիրակի օրերը: Եթե սովորական օրերին էլ գալիս են (իսկ այդպես մեկ-մեկ է լինում), ապա այնքան ուշ են տուն հասնում, որ երեխաներն արդեն քնած են լինում: Հայրիկներն առավոտ վաղ կանգնում են երեխաների անկողինների մոտ, նայում մուշ-մուշ քնած երեխաներին, կարոտներն առնում, բարձի տակ դնում բերած նվերներն ու գնում իրենց գործին: Տարոնի հայրիկը մեկ-մեկ չէր դիմանում, կռանում, համբուրում էր տղայի այտը, և նրա բեղերը խուտուտ էին տալիս Տարոնին, ու նա արթնանում էր: Դե պարզ է, Տարոնի ուրախությանը չափ չէր լինում, և նա, կախվելով հոր պարանոցից, չէր թողնում, որ գնա: Բայց հայրիկը, միևնույն է, գնում էր, քանի որ նրան սպասում էր աշխատանքը: Տարոնին էր տալիս իր պատրաստած փայտե խաղալիքներն ու մի անգամ էլ համբուրելով նրա կլորիկ այտերը՝ գնում էր՝ հասնելու ընկերներին:

Հայրիկները ճանապարհին սովորաբար խոսում էին երեխաների մասին: Ամեն մեկը մի հետաքրքիր դեպք էր պատմում իր երեխայի կյանքից, հիացմունքով խոսում երեխայի արտակարգ ընդունակության կամ այս կամ այն գլխապտույտ արարքի մասին:

— Մանուշա,– ասում էր Մանուշի հայրը,– կարգին մեծացել է, սիրունացել: Երեկոյան տեսա նրա արած ձեռագործը. մի արտակարգ բան էր, սիրուն, շնորհքով...

— Բա Հասմի՛կս... Հասմիկս էլ է մեծացել, առաջ թախտին մենակ չէր կարողանում բարձրանալ, իսկ հիմա... օ՛... համա թե բոյ է քաշել, հա՛... Բա ինչքան՝ ոտանավոր գիտի,– ասում էր Հասմիկի հայրիկը:

— Իսկ իմ Տարոնը ոնց որ թե բոյ չի քաշում, միայն լենքին է տալիս,– սկզբում գանգատվում էր Տարոնի հայրիկն ու կարծես սթափվելով՝ սկսում էր գովել տղային: – Բայց շատ խելացի տղա է, ձեռքից ինչ ասես գալիս է: Պարզիկս ցույց տվեց Տարոնիս շինած կավե ամանը... Երևակայեք, որ թրծած լիներ, ճաշը նրանով կուտեի:

— Հասմիկս արդեն անտառ է գնում,– շարունակում էր Հասմիկի հայրիկը,– գիշերը նույնիսկ նրա բերած մորուց մի քանի հատ կերա, արտակարգ մորի էր...

— Մանուշիկիս հետ էին գնացել,– հաստատեց Մանուշի հայրիկը,– անտառ չէ, թփուտներին էին հասել միայն:

— Իսկ իմ Տարոնը դեռ փոքր է, նրան չեն տանում... Որ մեծանա... Ա՛յ, որ մի տարի էլ անցնի, կգնա հետները:

Այսպես զրուցելով՝ նրանք գնում էին սղոցարան:

Իսկ գյուղից դուրս՝ անտառի փեշին մոտիկ, մնում էին երեք տնակ ու երեք մանկիկ, որոնք միշտ երազում էին հասնել մեծ անտառ, բայց մոտակա թփուտներից դենը չէին գնում. վախենում էին: Ասենք, չէին էլ թողնում: Մայրիկները միշտ զգուշացնում էին, որ անտառում ամեն տեսակի գել ու գազան կա, կախարդներ կան... Բայց երեխաներն ամենից շատ վախենում էին մարդակերից: Ճիշտ է, Մանուշի մայրիկն ասում էր, որ կախարդներին ու մարդակերին հնարել են մարդիկ, որ այդպիսի բան չկա ու չի էլ կարող լինել, դրա համար էլ Մանուշը չէր վախենում նրանցից: Բայց, այ, գայլերից վախենում էր: Նա միշտ ասում էր, որ այդ սարսափելի բաներից միայն գայլն է վտանգավոր:

— Ես արջից էլ եմ վախենում,– ասում էր Տարոնը:

— Արջը վախենալու չէ, արջը բարի է,– պնդում էր Մանուշը: – Մարդուն չի վնասում... Հայրիկս ասում է, թե միայն կատաղած արջերն են մարդու վրա հարձակվում:

— Ըհը՛,– բռնեցրեց Տարոնը: – Ինչպե՛ս իմանաս՝ կատաղած է, թե ոչ: Հո չե՛ս գնա մոտիկ ու հարցնի. «Ներեցե՛ք, պարո՛ն արջ, Դուք կատաղա՛ծ եք, թե՛ ոչ»:

Ու Տարոնը ծիծաղում էր իր սրամտության վրա:

Իսկ Մանուշը պատմում էր մայրիկից լսած հեքիաթներն արջերի բարության մասին: Հասմիկն ու Տարոնը, միևնույն է, վախենում էին ու մտածում, որ ինչքան էլ արջերը բարի լինեն, ավելի լավ է նրանց չհանդիպել:

Սակայն մի անգամ նրանք, այնուամենայնիվ, հանդիպեցին արջի: Աշնանն էր, գնացել էին մասուր հավաքելու: Սկզբում խոսում էին, աղմկում, երգում, բայց հետո իրարից բավական հեռացան: Ամեն մեկն իր համար լավ թուփ էր գտել և հավաքում էր կարմիր, հասած ու խոշոր մասրահատիկները: Հասմիկը հասավ մի փոքրիկ ձորակի, որի պռնկից կախվել էր չտեսնված խոշոր մասուրներով մի թուփ: Թփի շուրջը պտտվելով՝ նա հարմար տեղ էր փնտրում՝ հասած մասուրներին մոտենալու համար, և այն է՝ ձեռքի կեռ փայտը զցել էր ճյուղերին, որպեսզի մոտեցնի իրեն, երբ ներքևից մռթմռթոց լսեց: Ճյուղերի արանքից նայեց, տեսավ, որ բռինչի ծառի մոտ մեկը կանգնած իրեն է մոտեցնում ճութերով ծանրաբեռնված ճյուղը: Սկզբում կարծեց, թե մարդ է, բայց երբ մանր ճյուղերն ու տերևները հետ տարավ, տեսավ՝ արջ է: Հասմիկը սարսափից քարացավ: Նա, աչքերը լայն բացած, նայում էր, թե ինչպես է արջը բռինչի կարմիր ճութերը խոթում բերանն ու մռթմռթալով ծամում: Արջն այդպես մռթմռթալով ուտում էր իր բռինչը և մեկ-մեկ էլ աչքի պոչով նայում Հասմիկին: Իսկ Հասմիկն ասես թե կորցրել էր խոսելու ընդունակությունը, լեզուն պապանձվել էր: Ուզում էր գոռալ, բայց լեզուն չէր պտտվում: Ուզում էր փախչել, բայց, ինչպես երազում, ոտքերը կապ էին ընկել ու չէին շարժվում: Այդպես հմայվածի նման նայում էր հանգիստ բռինչ ուտող արջին ու չէր կարողանում հասկանալ, թե ինչ է կատարվում իր հետ: Հասմիկը, իհարկե, հասկացել էր, որ արջն իրեն տեսել է, քանի որ բռինչի ճութերը խփշտելով՝ միայն իր կողմն էր նայում և կարծես ուզում էր ասել. «Ինչքան ուզում ես, նայիր, ես քեզանից վախեցողը չեմ: Ա՛խր, դու ի՞նչ ես, որ քեզանից վախենամ: Ուզենամ՝ մի անգամ հափ կանեմ ու կուլ կտամ քեզ»:

Բայց ահա Հասմիկն ինքն էլ չիմացավ, թե ինչպես հանգստացավ: Ոնց որ արջի հանգստությունն անցներ իրեն: Շունչը կամաց-կամաց տեղը եկավ, զգուշորեն հետ-հետ գնաց, և երբ արդեն արջը չէր երևում, շուռ եկավ ու նետվեց դեպի Մանուշը: Թեև Մանուշը, ինչպես ինքն էր ասում, արջից չէր վախենում, իսկի ցանկություն էլ չհայտնեց ծուռթաթին տեսնելու: «Տարոնին գտիր, գնանք տուն, – գործնական ասաց նա: – Ավելի լավ է՝ թողնենք, որ նա հանգիստ ուտի իր բռինչը»:

Բայց անսպասելի ըմբոստացավ Տարոնը: Երբ նրան պատմեցին արջի մասին, նա ուզեց տեսնել բրդոտին:

— Գժվե՛լ ես, ի՞նչ է,– ասաց Հասմիկը,– մենք քեզանից մի տարով մեծ ենք, էլի չենք ուզում մոտենալ նրան:

— Դուք մի տարով մեծ եք, ես էլ տղամարդ եմ: Ես արջին ուզում եմ տեսնել: Որտե՞ղ է:

— Չգիտեմ,– կտրեց Հասմիկը:

— Գիտե՛ս... Տեսել ես, չէ՞ ...

— Լսի՛ր, Տարո՛ն,– միջամտեց Մանուշը,– եթե քեզ թույլ չեն տալիս, ուրեմն մի բան գիտեն մեծերը:

— Լավ էլի, Մանո՛ւշ, մի անգամ գոնե տեսնեմ,– մեղմացավ Տարոնը: – Գոնե հեռվից: Որտե՞ղ է, Հասմի՛կ:

Հասմիկը ձայն չհանեց: Նա հայացքն ուղղել էր մի կետի: Երբ Մանուշն ու Տարոնը նայեցին այդ ուղղությամբ, տեսան, թե ինչպես է արջը ձորակից բարձրանում: Նա մի պահ կանգ առավ ձորակի պռնկին՝ Հասմիկի մասրենու մոտ, մարդու նման հորանջեց ու ծմրկտաց և գոհ իրենից՝ գնաց դեպի անտառ: Երեխաները չհասկացան՝ արջը տեսել է իրենց, թե ոչ, բայց հմայված նայում էին նրա հանգիստ ու պատկառելի ընթացքին: Արջն այդպես գնաց-գնաց և անհետացավ թփուտների հետևում: Երեխաները մի անգամ էլ նրան տեսան հեղեղատի թմբին բարձրանալիս, հետո կորավ աչքից:

Ընդհանրապես, աղջիկները տեղ գնալիս աշխատում էին Տարոնին հետները չվերցնել: Անընդհատ թնկթնկում էր, ճանապարհի կեսից հանկարծ ուզում էր հետ դառնալ, երբեմն էլ թռչնի կռնչոցից, պատահական ցած գլորված քարի ձայնից այնպես էր վախենում, այնպիսի տագնապ էր բարձրացնում, որ աղջիկները փոշմանում էին՝ նրան հետները վերցնելու համար: Սակայն Տարոնն ամենից շատ անհանգստացնում էր ուտելու պատճառով: Դեռ թփուտներին չհասած՝ նա հետը վերցրած նախաճաշը կերած էր լինում ու կպչում էր աղջիկներին, թե էլի է ուզում: Սրանք էլ իրենց բերած նախաճաշը կիսում էին անկուշտ տղայի հետ: Դա դեռ ոչինչ, իսկական պատիժը սկսվում էր, երբ ամբողջ ուտելիքը պրծնում էր: Թնկթնկում էր, լալիս, թե սոված է. դե արի ու տնից հեռու ուտելիք ճարիր նրա համար: Իսկ Տարոնը լալիս էր, հարամ անում ամեն ինչ: Մի անգամ էլ նա նստեց թփի տակ ու ասաց, թե ոչ մի տեղ էլ չի գնա, մինչև ուտելիք չճարեն: Հասմիկը ջղայնացած ասաց, թե ինքը կգնա տուն և համոզեց Մանուշին, որ նույնն անի, բայց Մանուշը Տարոնին մենակ թողնել չուզեց: Այդպես նրանք մնացել էին շվար կանգնած: Իսկ արևն արդեն մայր էր մտնում: Լավ էր, հանդիպեց Տարոնի մայրիկը՝ Պարզանուշ մորաքույրը, որը մոտերքում ավելուկ էր հավաքում: Նա, իհարկե, նույնպես ուտելիք չունեիր հետը և տղային գրկած հասցրեց տուն:

Այնքան էլ ճիշտ չի լինի, եթե ասենք, որ Տարոնը քնել շատ էր սիրում: Ամեն իրիկուն նրան անկողին ուղարկելիս մայրիկի հոգին դուրս էր գալիս: Ամբողջ օրը խաղում էր և միայն ուտելու համար էր կեսօրին իրեն տուն գցում:

Իսկ երեկոյան տուն էր գալիս, երբ ընկերներն արդեն գնացած էին լինում, ու նա մնում էր մենակ: Ասենք, չէ՛. նա դեռ երկար նստում էր լորենու տակ և, աչքը գցած սարի ուսով սահող լիալուսնին, մտածմունքի մեջ էր ընկնում: Ինչ մտածմունք, նա պարզապես երազում էր ու սպասում: Ճիշտ է, ջղայնանում էր քնկոտ աղջիկների վրա, որոնք, արևը չմտած, փախչում էին տուն, բայց Տարոնը սիրում էր նաև մենակ մնալ: Եվ ահա նա սկսում էր նիրհել, աչքերը փակում էր, ու սկսվում էր հրաշքը: Նրա աչքին հանկարծ երևում էին հազարավոր, չէ՛, միլիոնավոր փոքրիկ լուսիններ, փոքրիկ-փոքրիկ ոսկեգույն կետեր, որոնք զարմանալի արագությամբ, ամբողջ խմբերով սլանում էին տարբեր ուղղություններով, երբեմն էլ, փոքրիկ մարդուկների կերպարանք ստացած, հարձակվում էին իրար վրա, և ստացվում էր իսկական պատերազմ: Լինում էր այնպես, որ այդ լուսավոր կետերը լուսնի կերպարանք էին ստանում կամ դառնում էին անձրևի կաթիլներ ու թափվում ցած: Իսկ հետո բոլոր կետերը հանկարծ չքանում էին, և հեռվում միայն մի կետ էր մնում, որը կամաց-կամաց մոտենում էր Տարոնին: Հենց սրան էլ Տարոնը սպասում էր: Սա լուսավոր ու փոքրիկ մի թզուկ էր՝ բոլոր կետերի գլխավոր հրամանատարը՝ Տարոնի բարեկամը: Գալիս, կանգնում էր Տարոնի առաջ ու աչքով անելով հարցնում էր. «Հը՞, ո՞նց էր, հավանեցի՞ր այսօրվա ճակատամարտը»: Տարոնը նայում էր իր թզուկին ու ոչինչ չէր պատասխանում. վախենում էր, որ եթե խոսի, ամեն ինչ կցնդի: Իսկ նա՝ այդ թզուկը, շատ զվարճալի թզուկ էր: Ինչեր ասես, որ չէր անում: Իսկական լարախաղացի նման նա երբեմն չտեսնված թռչչքներ էր կատարում, գլուխկոնծի տալիս, հողի նման պտտվում տեղում և էլի զարմանահրաշ բաներ էր անում: Հետո լսվում էր մայրիկի ձայնը, որ Տարոնին տուն էր կանչում: Թզուկը չքանում էր, և նա ստիպված տուն էր գնում: Պատահում էր, որ մայրիկի ձայնը նա իսկի չէր էլ լսում, քանի որ արդեն քնած էր լինում: Մայրիկը կանչում էր, կանչում և տեսնելով, որ տղան չի պատասխանում, հասկանում էր, որ նա քնել-մնացել է լորենու տակ: Գալիս էր, քնած տղային գրկում ու տանում տուն: Տանը մայրիկը հանում էր նրա շորերը, դնում անկողին, ու Տարոնն էլի չէր արթնանում, և ով գիտի, թե իր ոսկեգույն թզուկի հետ ինչեր էր անում երազում: Բայց այդպես քիչ էր պատահում: Սովորաբար նա, մոր ձայնը լսելով, տուն էր գնում և դարպասի մոտ կանգնած մայրիկին տեսնելով՝ դեռ հեռվից ձայն էր տալիս. «Մա՛, սոված եմ»: Կշտանալուց հետո էլ չէր քնում, ստիպում էր, որ մայրիկը հեքիաթ պատմի: Իսկ մայրիկը նրան լավ

ամբողջական գիրքն այստեղ է՝

Bookmark